Comisiwn Ffiniau Llywodraeth Leol i Gymru

Local Government Boundary Commission for Wales

Gweithdai 2009
– Ychydig o Adborth a Dadansoddiad

Comisiwn Ffiniau Llywodraeth Leol i Gymru

Mehefin 2010

Comisiwn Ffiniau
Llywodraeth Leol
i Gymru

Local Government
Boundary Commission
for Wales

2010

Cadeirydd	Mr P J Wood
Dirprwy Cadeirydd	y Parch H M Davies BD
Aelod	Mr D J Bader

Cynnwys

	Page
Cyflwyniad	7
Canllaw i'r Adborth	9
Prif Faterion a Nodwyd	9
Gweithdy 1: 17 Hydref 2009: ***Prifysgol Glyndŵr, Wrecsam***	11
Gweithdy 2: 24 Tachwedd 2009: ***Neuadd Brangwyn, Abertawe***	16
Gweithdy 3: 16 Rhagfyr 2009: ***Canolfan Fusnes Orbit, Merthyr Tudful***	20
Rhestr Mynychwyr y Gweithdai	25

Cyflwyniad

Ar ddiwedd y gweithdai ym mis Rhagfyr 2009, cytunwyd i anfon dadansoddiad o'r adborth a gasglwyd i'r mynychwyr er mwyn sicrhau cofnod o'r trafodaethau. Rydym yn ddiolchgar i'r 150 o bobl oedd yn cymryd rhan yn y gweithdai hyn ac yn rhannu eu barn a'u syniadau gyda ni.

Mae'r gwaith hwn bellach wedi ei gwblhau a llwyddwyd i gasglu'r prif faterion o'r pwyntiau pwysig a amlygwyd ym mhob gweithdy ynghyd. Weithiau, cofnodwyd rhai rhagdybiaethau gwallus gan y cyfranogwyr yn ystod y gweithdai. Cadwyd y rhain yn y ddogfen hon gan y bydd yn rhaid delio â'r materion hyn rywsut. Pan fyddant yn codi, ychwanegwyd sylw mewn cromfachau er mwyn helpu i ddilyn y ddogfen.

Ar hyn o bryd, rydym yn y broses o gyhoeddi'n Cynllun Strategol ar ein gwefan i bawb gael ei weld.

Paul Wood
Cadeirydd

Wrecsam ...

... Abertawe.

Canllaw i'r Adborth

Ar ddechrau pob Gweithdy, dywedwyd wrth y Cynrychiolwyr mai'r testun oedd "CYNLLUN STRATEGOL" y Comisiwn. Yn y ddogfen hon, a ddosbarthwyd yn y gweithdai, roedd disgrifiad o'r modd mae'r Comisiwn yn edrych i'r dyfodol o ran blaenoriaethau dros yr ychydig flynyddoedd nesaf. Roedd y Comisiwn yn awyddus i gasglu barn y cynrychiolwyr ar ein cynigion. Buom hefyd yn dosbarthu'r wybodaeth ddiweddaraf ar yr Arolygon Etholiadol presennol o Awdurdodau Unedol yn ystod pob gweithdy, ac yn rhoi rhywfaint o adborth o weithdy'r llynedd.

Roedd y gweithdai'n canolbwyntio ar dri maes o gwestiynau:

- ***Beth yw cryfderau a gwendidau Cynllun Strategol y Comisiwn?***
- ***Beth yw'r materion allweddol yng Nghynllun Strategol y Comisiwn ar gyfer eich Awdurdod?***
- ***Beth yw eich barn gyffredinol ar berfformiad y Comisiwn?***

Yn ystod pob gweithdy, rhannwyd y cynrychiolwyr yn grwpiau (Byrddau) a gofynnodd yr Hwylusydd iddynt ganolbwyntio ar y cwestiynau a awgrymwyd ac i bob grŵp gofnodi eu hatebion ar siart troi.

Ar ddiwedd y trafodaethau, gofynnwyd i bob unigolyn ar y Bwrdd "bleidleisio" ar beth oeddynt yn ystyried i fod y prif fater a rhoddwyd sêr lliw iddynt eu rhoi ar y siart troi er mwyn gallu cyfrif y pleidleisiau.

Mae'r dadansoddiad canlynol yn llunio cofnod o'r trafodaethau drwy'r prif bwyntiau a nodwyd ar y siartiau troi, ynghyd â'r nifer o "bleidleisiau" a gyflwynwyd ar yr amrywiol faterion.

Yn olaf, rhoddir crynodeb o bob Gweithdy.

Y Prif Faterion a Nodwyd

Isod, ceir crynodeb o'r sylwadau a gafodd y mwyaf o bleidleisiau ar bob bwrdd ym mhob un o'r tri gweithdy.

- Roedd y cyfranogwyr yn argymell cydweithio agos rhwng y Comisiwn Ffiniau a'r Comisiwn Etholiadol, mewn geiriau eraill, cysylltu arolygon y Comisiwn Ffiniau ag arolygon eraill i hybu trafodaeth ar faterion ffiniau. [Ymddengys nad yw gweithgareddau'r senedd yn ddigon clir i rai cyfranogwyr. Mae'n bosibl y bydd rhywfaint o ddryswch o safbwynt gwaith a swyddogaeth y Comisiwn Etholiadol]
- Nodwyd bod cyfathrebu ac ymgynghori'n hynod o bwysig, yn arbennig sut i ymgysylltu â'r cyhoedd
- Dywedodd y Cynghorwyr Cymuned nad oedden nhw'n gyffredinol wedi cael digon o amser na chyfarfodydd iddyn nhw a'u rhanddeiliaid gael trafod y newidiadau arfaethedig

- Byddai cyhoeddi amserlen o gynlluniau'r Comisiwn ynghyd ag arweiniad syml ymhell o flaen llaw yn help
- Ydy'r gymhareb o 1;1,750 yn talu sylw i feichiau gwaith Cynghorwyr, natur wledig, poblogaethau mudol (megis myfyrwyr, cartrefi gwyliau), ffiniau sir a chymuned gwahanol [Mae mater yn ymwneud â'r gofyniad cyfreithiol i ganolbwyntio ar etholwyr yn hytrach na phoblogaeth]
- Sut mae presenoldeb neu ddiffyg presenoldeb cynghorwyr cymuned mewn ardal yn effeithio ar lwyth gwaith cynghorwyr sir
- Ffafrir wardiau un-aelod gan eu bod yn llai tueddol o gael brwydro gwleidyddol mewnol a gallant fod yn fwy effeithlon
- Myegwyd rhai amheuon am annibyniaeth y Comisiwn o LICC
- Dylai rhaglen waith y Comisiwn Ffiniau fod ar gael ar gyfer arolwg perfformiad o dargedau meintiol

Deillianau

O ganlyniad i'n hymgynghoriad, rydym wedi mabwysiadu'r camau canlynol:

- Wedi cyhoeddi'r adborth hwn i bob un oedd yn a fu'n cymryd rhan yn y Gweithdai ymgynghori yn 2009.
- Ar ymgynghori a chyfathrebu, rydym wedi defnyddio'r cyfryngau cenedlaethol i geisio hyrwyddo'r arolygon etholiadol ac wedi cynnal cyfres hir o gyflwyniadau i Awdurdodau Unedol a grwpiau o Gynghorau Cymuned. Pan gafwyd cais, rydyn ni hefyd wedi cyfarfod gydag arweinyddion y grwpiau.
- Mae'r Comisiynwyr wedi cynnal ymweliadau Safle i edrych yn uniongyrchol ar yr ardaloedd sy'n cael eu harolygu.
- Talwyd sylw manwl at faterion hanesyddol a diwylliannol ond heb eithrio ffactorau eraill yn y gyfraith megis cydraddoldeb etholwyr
- Wedi cydnabod gwahanol anghenion ardaloedd trefol a gwledig yn ein Harolygon Etholiadol.
- Rydym wedi sefydlu cysylltiad cyntaf â'r Comisiwn Etholiadol a hoffem edrych ar rai materion gyda nhw. Bydd hyn yn cael ei ymchwilio ymhellach ar ôl y cylch presennol o arolygon etholiadol.
- O ran amserlenni, rydym wedi bod yn hyblyg os cyflwynir dadleuon rhesymol o blaid estyniadau ond bu'n rhaid i ni gydbwyso hyn gyda'r angen am gynnydd amserol.
- Ar annibyniaeth, mae ein hadroddiadau'n parhau i adlewyrchu'r ffaith bod y Comisiwn, er ei fod yn croesawu beirniadaeth, her a deialog gan y gymuned wleidyddol, yn llunio ei gasgliadau ei hun ar ôl pwyso a mesur y dystiolaeth a gyflwynwyd.

Wrecsam

Beth yw cryfderau a gwendidau Cynllun Strategol y Comisiwn?

Gweithdy 1 - 17 Hydref 2009: Prifysgol Glyndwr, Wrecsam

Beth yw cryfderau a gwendidau Cynllun Strategol y Comisiwn?

Bwrdd 1

Gwendidau

- Conglfeini cynghorau tref a chymuned, mae'r sylfeini'n anghywir felly mae'r strwythur yn syrthio
- Angen ymagwedd gwaelod i fyny *
- Cyfathrebu **
- Ffactorau newidiol wrth benderfynu ar y ffiniau
- Pwysoli parthed demograffeg, heb adnabod y ddaearyddiaeth o flaen llaw, angen canllawiau *
- Cysondeb wrth wneud penderfyniadau
- Dylai'r paragraff gweithio mewn partneriaeth gynnwys cynghorau tref a chymuned ***
- Beichiau gwaith Cynghorwyr *****

Bwrdd 2

Gwendidau

- Cyfeiriad at 'weithredu polisïau LICC' yn gwrthdaro gydag annibyniaeth y Comisiwn. **
- Sylwedd y cynllun, dim digon o fanylion

Cryfderau

- Bwriadau da
- Ddim yn rhy hir
- Strwythur da i'r ymgynghoriad

Bwrdd 3

Gwendidau

- Nid yw'n egluro beth ddylai'r canlyniad fod a'r hyn mae am ei wneud
- Amcanion yn aneglur
- Angen cynlluniau gweithredol clir i gyflawni'r elfennau uchelgais *
- Ydy cyfeirio at bolisi gwleidyddol arbennig yn tanseilio annibyniaeth ***

Cryfderau

- Datganiad pwrpas clir
- Strwythur da i'r strategaeth

Bwrdd 4

- Beth yw cynllun y Comisiwn os bydd y glymblaid 'Cymru'n un' yn methu *
- Anawsterau ymgynghori cywir (mewn iaith syml) **
- Dim digon o arweiniad ar ardaloedd gwledig a sut i ystyried hyn **

Bwrdd 5

- Angen gallu i gwestiynu rheolau *
- Angen gallu arolygu pob lefel o ffiniau ar unwaith 'o'r gwaelod i fyny' ****
- Angen cydweithio agos rhwng y Comisiwn Ffiniau a'r Comisiwn Etholiadol ***
- Llawer o gyfeiriadau at LICC – cwestiynu annibyniaeth
- A ddylid gofyn i'r Comisiwn arolygu llywodraeth leol a chenedlaethol i gyd?

Bwrdd 6

Gwendidau

- Cynllun yn ymddangos yn adweithiol *
- Dim cyswllt amlwg gyda'r Comisiwn Etholiadol **
- Rhywfaint o anghysondeb iaith h.y. unedol, cyngor, dinesydd, cyhoedd
- Rhif pwyntiau/tudalennau
- Cyswllt e-bost ar gyfer cyfathrebu (defnydd arloesol?)
- Cyfeiriad at 'Cymru'n Un' yn rhy benodol

Cryfderau

- Mae'n bodoli
- Cryno
- Ymgynghori â rhanddeiliaid

Beth yw'r materion allweddol yng Nghynllun Strategol y Comisiwn ar gyfer eich Awdurdod?

Beth yw'r materion allweddol yng Nghynllun Strategol y Comisiwn ar gyfer eich Awdurdod?

Bwrdd 1

- Arian awdurdod unedol ar gyfer ymgynghori effeithlon
- Dyddiad rhyddhau adroddiad heb gynnwys Awst a Nadolig *
- Cyfnod o 6 wythnos yn rhy fyr, angen pwysoli gwledig ar gyfer cyfranogiad positif
- Cyngorau Dref a Chymuned
- Cyllid – hysbysiad o arolwg wedi'i hysbysu cyn gosod yr archebiant yn Ionawr *
- Cyfathrebu ac ymgynghori *
- Ydy'r nifer o gynghorwyr cymuned yn gywir?
- Ydy'r nifer o ffiniau'n gywir? *

Bwrdd 2

- Cymunedau/ardaloedd gwledig – angen i'r lefelau cynrychiolaeth benderfynu ar arweiniad **
- Arolygon cydlynol ar yr un pryd seneddol / Bwrdeistref Sirol/ cymuned, nid dim ond nifer yr etholwyr sy'n berthnasol **
- Mae'r arolygon etholiadol cyfredol yn destun pryder ar hyn o bryd
- Datblygu cysylltiadau gyda rhanddeiliaid *
- Ardaloedd preswyl myfyrwyr yn effeithio ar lefelau'r etholaeth
- Sut i gysylltu'n effeithlon gyda'r cyhoedd ar y materion allweddol *

Bwrdd 3

- Cynnydd yr arolwg
- A fydd yr amserlen yn caniatáu ymgynghoriad ac ymateb llawn gyda'r holl fuddgyfranogwyr?
- Sut i ymgysylltu â'r cyhoedd *
- Manylion yn mynd ar goll yn y darlun ehangach
- Ymarferoldeb cyflenwi'r strategaeth *
- Ydy'r gymhareb 1:1,750 yn ddigon hyblyg mewn wardiau mawr **

Bwrdd 4

- Canllaw strategol gan y gweinidog yn anelu at gymhareb o 1 cynghorydd i 1,750 etholwr
- Sut gall ymgynghori fod yn effeithlon wrth gyrraedd a denu'r etholwyr am newidiadau ac ethos ffiniau?
- Llawer o drafodaeth am boblogaethau mudol heb eu cofrestru yn arbennig 'ardaloedd carafannau gwyliau'
- Cyfateb wardiau i gymunedau cydnabyddedig **

Bwrdd 5

- Pobl y tu allan yn gwneud penderfyniadau lleol
- Comisiwn yn cael ei gyfyngu gan reolau a luniwyd gan LICC sy'n creu amheuon am annibyniaeth **
- Yn bryderus bod awgrymiadau lleol yn cael eu hanwybyddu
- Meintiau cyfyngedig cymunedau gwledig naturiol *
- Anhawster i gyflawni 1: 1,750 gyda'r sylfeini hyn
- Gwanhau diwylliant Cymreig *
- Anghysondeb gydag etholaethau seneddol
- Poblogaeth ddiflanedig
- Cyfrifiad yn erbyn rôl etholiadol
- Dadrithiad â wleidyddiaeth
- Wardiau gwledig yn erbyn adeiledig o fewn yr un sir

Bwrdd 6

- Arolwg ffiniau
- Cymuned/ sirol heb fod yn gydffiniol, ni ddylid eu rhannu ****
- Ymgynghoriad llawn yn nodi'r holl rhanddeiliaid
- Cyngor cymuned yn ffafrio cydlyniad cymuned i gymryd blaenoriaeth
- Cysylltiad agos gyda'r Comisiwn Etholiadol ar weithgaredd *
- Cefnogi enw da'r Comisiwn fel un hyderus, awdurdodol, parchus a phartner ym mholisi cyhoeddus Cymru
- Croesewir annibyniaeth y Comisiwn ond canfuwyd risg bychan o gyfaddawd

<u>Beth yw eich barn gyffredinol am berfformiad y Comisiwn?</u>

Beth yw eich barn gyffredinol am berfformiad y Comisiwn?

Bwrdd 1

- Methu â mynegi barn oherwydd diffyg gwybodaeth e.e. adborth ffurfiol o OAGM y llynedd a'r camau a gymerwyd

Bwrdd 2

- Bodlon yn gyffredinol
- Gwaith y Comisiwn wedi'i gwblhau'n effeithlon ac amserol
- Ymddangos fel petai oedi o fewn LICC cyn sicrhau'r ddeddfwriaeth angen-rheidiol yn gywir
- Cyfathrebu'n bwysig ar bob lefel gan gynnwys lefel y gymuned

Bwrdd 3

Gwendidau

- Angen eglurhad o rolau yn y broses – rhywfaint o ddryswch gweithredol ***
- Methodd y system gan arwain at anfodlonrwydd nad oedd amcan wedi'i ystyried yn ddigonol *
- Dylai adroddiadau fod yn gliriach

Cryfderau

- Staff yn hawdd eu cyrraedd, yn wybodus, yn gymwynasgar ac yn broffes-iynol
- Yn agored ac yn barod i wrando

Bwrdd 4

- Sut all y Comisiwn weithio ar wahân i'r Comisiwn Etholiadol **
- Pam cael Comisiwn Ffiniau seneddol ar wahân
- Canfod bod y Comisiwn yn cael ei ddal rhwng galwadau'r cynulliad ac anghenion cynghorau lleol ac atebolrwydd i'w hetholwyr **

Bwrdd 5

Dim sylw

Bwrdd 6

- Pa wybodaeth rydyn ni'n ei defnyddio i asesu perfformiad (gall hyn gael ei ddylanwadu gan ganfyddiad personol)
- Ymagwedd proffesiynol bob amser, ar sail cyswllt personol
- Dylai rhaglen waith y Comisiwn fod ar gael i gyflawni arolwg perfformiad o dargedau meintiol ****

Crynodeb o'r pleidleisiau

Un bleidlais

<u>Un bleidlais</u>

¬ Angen ymagwedd gwaelod i fyny *
¬ Pwysoli par; demograffeg, heb adnabod y ddaearyddiaeth ymlaen llaw, angen canllawiau *
¬ Angen cynlluniau gweithredu clir i gyflawni'r elfennau uchelgais *
¬ Beth yw cynllun y Comisiwn os bydd y glymblaid 'Cymru'n Un' yn methu *
¬ Angen gallu i gwestiynu rheolau *
¬ Cynllun yn ymddangos yn adweithiol *
¬ Dyddiad rhyddhau'r adroddiad heb gynnwys Awst a Nadolig *

- Cyllid– hysbysiad o arolwg wedi'i hysbysu cyn gosod yr archebiant yn Ion-awr *
- Cyfathrebu ac ymgynghori *
- **Y**dy'r nifer o ffiniau'n gywir? *
- Datblygu cysylltiadau gyda rhanddeiliaid *
- Sut i ymgysylltu'n effeithlon â'r cyhoedd ar faterion allweddol *
- Sut dylid ymgysylltu â'r cyhoedd *
- Ymarferoldeb cyflenwi'r strategaeth *
- Meintiau cyfyngedig cymunedau gwledig naturiol *
- Gwanhau diwylliant Cymraeg *
- Cyswllt agos gyda'r Comisiwn Etholiadol ar weithgaredd *
- System yn methu a hyn yn arwain at anfodlonrwydd nad oedd amcan wedi'i ystyried yn ddigonol *

Dwy bleidlais

Dwy bleidlais

- Cyfathrebu **
- Cyfeiriad 'gweithredu polisïau LICC' yn gwrthdaro gydag annibyniaeth y Comisiwn. **
- Anhawster ymgynghori cywir (mewn iaith syml) **
- Dim digon o arweiniad ar ardaloedd gwledig a sut i ystyried hyn **
- Dim cyswllt amlwg gyda'r Comisiwn Etholiadol **
- Cymunedau/ ardaloedd gwledig – angen i lefel gynrychiolaeth benderfynu ar arweiniad **
- Arolygon cydlynol ar yr un amser seneddol / Bwrdeistref Sirol/ cymuned, nid nifer yr etholwyr yn unig sy'n berthnasol **
- Ydy'r gymhareb 1:1,750 yn ddigon hyblyg mewn wardiau mawr **
- Cyfateb wardiau i gymunedau cydnabyddedig **
- Comisiwn yn cael ei gyfyngu gan reolau a osodwyd gan LICC yn creu amheu-
- on am annibyniaeth **
- Sut all y Comisiwn weithio ar wahân i'r Comisiwn Etholiadol **
- Canfod bod y Comisiwn yn cael ei ddal rhwng galwadau'r Cynulliad ac anghenion ac atebolrwydd y cyngor lleol i'w hetholwyr **

Tair bleidlais

Tair bleidlais

- Dylai'r paragraff gweithio mewn partneriaeth gynnwys y cynghorau tref a chymuned ***
- Ydy cyfeiriad at bolisi gwleidyddol arbennig yn tanseilio annibyniaeth ***
- Angen cydweithio agos rhwng y Comisiwn Ffiniau a'r Comisiwn Etholiadol ***
- Angen eglurhad o rolau yn y broses – rhywfaint o ddryswch gweithredol ***

Pedair pleidlais neu fwy

Pedair pleidlais neu fwy

- Beichiau gwaith Cynghorwyr *****
- Angen gallu arolygu pob lefel o ffiniau ar un waith 'o'r gwaelod i fyny' ****
- Arolwg ffiniau; ni ddylid rhannu Sir / cymuned nad sy'n gydffiniol ****
- Dylai rhaglen waith y Comisiwn fod ar i gyflawni arolwg perfformiad o dargedau meintiol ****

I gloi dyma'r sylwadau gafodd y mwyaf o bleidleisiau ar draws yr holl Fyrddau;

- Angen cydweithio agosach rhwng y Comisiwn Ffiniau a'r Comisiwn Etholiadol - Gwelwyd bod cyfathrebu ac ymgynghori'n hynod bwysig yn arbennig sut i ymgysylltu â'r cyhoedd
- Mynegwyd rhai amheuon am annibyniaeth y Comisiwn oddi wrth LICC
- Beichiau gwaith Cynghorwyr a'r hyblygrwydd, neu ddiffyg hyblygrwydd, gan ystyried gwahanol ffiniau sir a chymuned
- Gellid datrys y sefyllfa hon yn haws pe gellid cysylltu gwaith y Comisiwn Ffiniau gyda'r Comisiwn Etholiadol [Mater o ddeall rolau'r gwahanol sefydliadau]
- Dylai rhaglen waith y Comisiwn Ffiniau fod ar gael i gyflawni arolwg perfformiad o dargedau meintiol

~~~~~~

Abertawe

Beth yw cryfderau a gwendidau Cynllun Strategol y Comisiwn?

Gweithdy 2: 24 Tachwedd 2009: Neuadd Brangwyn Abertawe

Beth yw cryfderau a gwendidau Cynllun Strategol y Comisiwn?

Bwrdd 1

Gwendidau

- Heb eu henwi ar y cynllun strategol
- Malu awyr – iaith syml
- Osgoi jargon
- Cyfnod ymgynghori'n rhy fyr i ALlau
- Angen amserlen ar gyfer yr arolwg cyfan

Cryfderau

- Byr
- Wedi agor y drafodaeth

Bwrdd 3

Gwendidau

- Cyllid annigonol i gyfathrebu gyda'r cyhoedd
- Dylid rhoi pwerau statudol i'r Comisiwn
- Dylai arolygon etholiadol fod yn amlach na bob 15 mlynedd **

Cryfderau

- Cynrychiolaeth gyfiawn a thegwch
- Cynigion drafft yn fwy na digon o amser ymateb
- Gwefan
- Comisiwn yn fwy diduedd – ef ddylai gynnal arolygon yn hytrach na phrif ALlau. ****
~~~~~~

Bwrdd 4

- Pam arolygu bob 10/15 mlynedd, cymunedau'n esblygu'n araf, dim angen arolygu dim ond er mwyn gwneud
- A fyddai gostwng y nifer o gynghorwyr yn annog cymeradwyo mwy o gynlluniau gwledig?
- Mae seilio arolygon ar y gofrestr etholiadol yn anwybyddu'r rhai nad ydynt wedi cofrestru
- Mae cynigion drafft yn gryfder (i hwyluso sylwadau) *
- Gwell cael wardiau un-aelod os yn bosibl ****

Bwrdd 6

- Wardiau aml-aelod - amhosibl rheoli materion etholaeth - pleidiau gwleidyddol; gallu cynghorwyr; cyhoedd yn gofyn am help gan bob cynghorydd (eu hawl) neu'r cynghorydd 'gorau' yn eu tyb nhw
- Nid yw'r buddion yn gyraeddadwy yn ymarferol, sgorio pwyntiau gwleidyddol

Beth yw'r materion allweddol yng Nghynllun Strategol y Comisiwn ar gyfer eich Awdurdod?

<u>Beth yw'r prif faterion yng Nghynllun Strategol y Comisiwn i'ch Awdurdod chi?</u>

Bwrdd 1

- Cof corfforaethol, cyfnod, hyfforddiant i hurtod
- Rhanbarthau aml-aelod mawr yn drysu etholwyr (4+ drysu, 2 i 3 yn dda) byddai hyn yn gweithio gyda chynghorydd rhanbarthol *****
- Llywodraeth leol gyfleus ac effeithlon, beth mae hyn yn ei olygu go iawn?
- Dylai fod yn broses barhaus llawn amser
- A ddylai 1:1,750 gael ei seilio ar boblogaeth nid etholaeth?
- Cynghorydd rhanbarthol fel LICC

Bwrdd 3

- Cynllun strategol dim ond yn berthnasol pan fydd y broses arolygu ar waith
- Comisiwn angen bod yn fwy ymwybodol o'r cymunedau maen nhw'n eu harolygu *
- Dylai'r Comisiwn allu symud ardaloedd i mewn i ardaloedd eraill y maen nhw'n teimlo sy'n fwy cymhathol **

Bwrdd 4

- Mae ardaloedd lle mae tai hŷn yn rhoi mwy o waith i gynghorwyr (mae trigolion tai newydd yn mynd yn syth at y swyddogion)
  Ydy 1:1,750 yn gysegredig? *
- Sut mae baich gwaith cynghorydd sir yn amrywio rhwng ardal Castell-nedd (gyda chynghorau cymuned) a Phort Talbot (heb) ****

Bwrdd 6

- Ffiniau, nid yw newidiadau'n cael eu hystyried yn synhwyrol fesul cymuned
- Mae'n bosibl y bydd ffocws cymunedau'n cael ei rannu e.e. Powys/ Ystradgynlais/ Abertawe
- Rhaid nodi 'cymuned', mae'n bosibl na fydd yn cael ei rhannu gan gynrychiolaeth aml-aelod ond gall gynrychioli grwpiau cymuned
- Gwerth ffiniau cymuned
- Angen atgyfnerthu pŵer cynghorau cymuned - arian yn dilyn pŵer
- Comisiwn yn cael ei gyfyngu gan bwerau statudol, disgwyliadau pob haen, goblygiadau cost
- Cymhareb cynghorwyr yn fater o bryder yn arbennig mewn ardaloedd gwledig

Beth yw eich barn gyffredinol am berfformiad y Comisiwn?

Beth yw eich barn gyffredinol am berfformiad y Comisiwn?

Bwrdd 1

- Aneglur beth ellir ei wneud o fewn pa arolwg (com.eth. yn dda iawn)
- Cof corfforaethol
- Comisiwn Ffiniau angen hyfforddiant i hurtod *****
- Treiglo pob arolwg yn un, bydd hyn yn caniatáu i'r holl faterion ffiniau gael eu trafod ar yr un pryd *****

Bwrdd 3

- Gwella cyfathrebu ***
- Dim digon o arian /staff *
- Mwy o wybodaeth am ardaloedd *
- Gwaith anodd gan y Comisiwn, rhwng dwy stôl
- Pob arolwg i'w gynnal ar yr un pryd – gormod o arolygon *

Bwrdd 4

- Heb ei ddarllen ymlaen llaw – anodd ei ddeall!
- Diffyg cynrychiolaeth gytbwys ym Mhowys, felly angen arolwg i gywiro hyn
- Gwaith sylfaen ddim bob amser yn amlwg
- Mae'r teimlad o gymuned yn allweddol i les
- Cydnabod bod penderfyniadau da un gymuned yn ddrwg i gymuned arall
- Sicrhau nad oes dylanwad gwleidyddol gormodol
- Amlygu enghreifftiau o sut mae'r Comisiwn yn newid cynigion gwreiddiol i adlewyrchu barn leol *****
- A oes agenda i gwtogi'r nifer o gynghorwyr sirol y tu hwnt i'r arolwg hwn?

Bwrdd 5

- Dim sylw

Bwrdd 6

- Amserlen ar gyfer ymateb ddim yn rhoi digon o amser go iawn e.e. egwyl
- Angen i'r Comisiwn Ffiniau gyhoeddi ei bwerau'n eang
- Angen sicrhau bod yr holl haenau'n cael yr un wybodaeth - LGBCW i hysbysu cynghorau cymuned o gynigion a threfnu cyfarfodydd ar wahân ar gyfer y cymunedau ****
- Cynnal digon o gyfarfodydd i gyrraedd pob cyngor cymuned ****
- Ceisio darganfod dulliau o bwysleisio pwysigrwydd yr arolwg i randdeiliaid
- yn arbennig cynghorwyr cymuned ****
- Cyhoeddi amserlen ymhell o flaen llaw er mwyn i gynghorau cymuned allu trefnu eu busnes ***
- Dylid arolygu bob 7 mlynedd
- Proses arolygu unffurf i bob haen

Crynodeb o bleidleisiau

Un bleidlais

- Cynigion drafft yn gryfder (i hwyluso sylwadau) *
- Angen i'r Comisiwn fod yn fwy ymwybodol o'r cymunedau maen nhw'n eu harolygu *
- Ydy 1:1,750 yn gysegredig? *

Unm bleidflais

Dwy a thair pleidlais

- Dylai arolygon etholiadol fod yn amlach na bob 15 mlynedd **
- Dylai'r Comisiwn allu symud ardaloedd i mewn i ardaloedd eraill y maen nhw'n teimlo eu bod yn fwy cymhathol â nhw **
- Gwella cyfathrebu ***
- Cyhoeddi'r amserlen ymhell ymlaen llaw er mwyn i gynghorau cymuned allu trefnu eu busnes ***

Dwy a thair pleidlais

Pedair neu fwy o bleidleisiau

- Mae'r Comisiwn yn ddiduedd – ef ddylai arolygu yn hytrach na'r prif ALlau. ****
- Ffafrir wardiau un-aelod pan fydd hynny'n bosibl ****
- Rhanbarthau aml-aelod mawr yn drysu etholwyr (4+ drysu, 2 i 3 yn dda) byddai hyn yn gweithio gyda chynghorydd rhanbarthol *****
- Sut mae baich gwaith cynghorydd sir yn amrywio rhwng ardal Castell-nedd (gyda chynghorau cymuned) a Phort Talbot (heb) ****
- Comisiwn Ffiniau angen hyfforddiant i hurtod *****
- Treiglo pob arolwg yn un, bydd hyn yn caniatáu trafod pob mater ffiniau ar yr un pryd *****
- Amlygu enghreifftiau o sut mae'r Comisiwn yn newid cynigion gwreiddiol i adlewyrchu barn leol *****
- Angen sicrhau bod yr holl haenau'n cael yr un wybodaeth – LGBCW i hysbysu cynghorau cymuned am y cynigion a threfnu cyfarfodydd ar wahân ar gyfer y cymunedau ****
- Cynnal digon o gyfarfodydd i gyrraedd yr holl gynghorau cymuned ****
- Ceisio darganfod dulliau o bwysleisio pwysigrwydd yr arolwg i randdeiliaid yn arbennig cynghorwyr cymuned ****

Pedair neu fwy o bleidleisiau

I gloi, dyma'r sylwadau a gafodd y mwyafrif o bleidleisiau ar draws yr holl fyrddau;

- Credir nad oedd y cynghorwyr cymuned yn cael digon o amser na chyfarfodydd i'w cynnwys nhw a'u rhanddeiliaid yn y newidiadau arfaethedig
- Byddai cyhoeddi amserlen ynghyd ag arweiniad syml ymhell o flaen llaw yn helpu
- Sut mae presenoldeb neu ddiffyg presenoldeb cynghorwyr cymuned yn effeithio ar faich gwaith y cynghorwyr sir
- Ffafrir wardiau un-aelod
- Cysylltu arolygon LGBCW i arolygon eraill i hybu trafodaeth ar yr holl faterion ffiniau

Merthyr Tydfil

Beth yw cryfderau a gwendidau Cynllun Strategol y Comisiwn?

~~~~~~

Gweithdy 3: 16 Rhagfyr 2009: Canolfan Fusnes Orbit , Merthyr Tudful

Beth yw cryfderau a gwendidau Cynllun Strategol y Comisiwn?

Bwrdd 1

Gwendidau

- Angen dogfen strategaeth cyn y cyfarfod
- Ni ellir symud ffiniau **
- Angen rhestr o gamau / targedau / amserlenni *
- Strategaeth yn rhy amleiriog
- Angen mwy o adborth rheolaidd

Crfyderau

- Aelodau'r Comisiwn Ffiniau'n annibynnol

Bwrdd 2

- Rhybudd annigonol o'r cynllun strategol ymlaen llaw **
- Angen i'r LGBC fod yn fwy rhagweithiol
- Angen i'r arolygon cymuned fod yn gadarnach
- Diffyg gwybodaeth leol yn golygu nad yw ffiniau'r rhanbarthau newydd yn gwneud synnwyr i'r etholwyr ****
- Busnes craidd ddylai ei pwrpas fod – datgymalog, nid LlCC ddylai ei arwain (annibyniaeth)
- Dim thema glir i'r strategaeth
- Canolbwyntio ar fusnes craidd ffurf a siâp Llywodraeth Leol
- Amser ac adnoddau'n gyfyngedig – os ydy'r broses hon mor sylfaenol i ddemocratiaeth, pam na chafodd ddigon o amser a pham nad yw'n cael ei gymryd o ddifrif **
- Diffyg eglurder penderfyniadau terfynol yn denu mwy ar randdeiliaid mewn rhyw ffordd *
- Bwlch mewn pwerau – ystyried deisebau lleol/ hunaniaeth leol *
- Diffyg hyder mewn arolygon hyd yn hyn ******
- Ymagwedd gwaelod i fyny'n achosi problemau

Bwrdd 4

- Annibyniaeth
- Rhy amleiriog ac ailadroddus
- Sut byddan nhw'n ceisio cyflawni'r amcanion?
- Diffinio rhanddeiliaid a phartneriaid **
- Nid yw'r strategaeth yn gynllun, angen mwy o gerrig milltir ***
- Dylai manylion ar fod yn gyflogwr gael eu cynnwys mewn cynllun gweithredol nid mewn cynllun strategol
- Gweledigaeth am y presennol nid lle bydd y Comisiwn ymhen ychydig o flynyddoedd ***
~~~~~~

Bwrdd 5

Gwendidau

- Ddim yn glir, gellir dehongli'r geiriau'n wahanol e.e. arolwg ffiniau / trefniadau etholiadol
- Amserlen ddim yn glir
- Brîff yn aneglur, ddim yn ddigon eang ***

Cryfderau

- Cynllun strategol clir, yn cyfyngu ar ddylanwadu gwleidyddol ****
- Maint y Comisiwn a'r nifer o gwestiynau a ofynnir gan y cynllun yn gryfder – gormod o eiriau'n awgrymu y byddai'n troi'n siop siarad

Beth yw'r prif faterion yng Nghynllun Strategol y Comisiwn i'ch Awdurdod chi?

Beth yw'r prif faterion yng Nghynllun Strategol y Comisiwn i'ch Awdurdod chi?

Bwrdd 1

- Egluro gallu ALlau i arolygu/ newid ffiniau ac ardaloedd pleidleisio
- Un corff i arolygu'r holl ffiniau **
- Angen sefydlu system ffiniau gyfan wedi'i hegluro o lefel seneddol i lawr i gymunedol – deall y conglfeini **
- Pwy sy'n gyfrifol am beth (ffiniau)?
- Angen i'r system fod yn syml!

Bwrdd 4

- Ymgysylltu â'r ymgynghori
- Gweithredu sy'n cael effaith, nid y cynllun
- Cydraddoldeb cynrychiolaeth ***

Bwrdd5

- Angen bod yn effro i faterion wardiau aml-aelod; brwydro gwleidyddol, effeithlonrwydd ymarferol ****
- Llunio etholaeth ddeallus, bydd gan aelodau etholedig yn ôl diffiniad ddiddordeb personol
- Mae'n bosibl na fydd rhywbeth sy'n gwneud y defnydd gorau o adnodd cyhoeddus mewn un sir yn iawn i un arall. Nid yw un ateb yn addas i bawb.
- Aneglur faint o ystyriaeth sy'n cael ei rhoi i anghenion unigol / beichiau gwaith / natur wledig / natur wasgarog gwahanol siroedd *
- Amserlen yr arolwg e.e. ym Mhowys rydyn ni'n wynebu mater pwysig gydag efallai uno'r bwrdd iechyd a ffiniau sy'n newid ayyb - efallai y bydd newid ar hyn o bryd yn ormod
- Angen cydnabod mai ni fel cynghorwyr sy'n adnabod ein hawdurdodau orau, efallai y dylen ni gyflwyno cynigion yn hytrach na chael newidiadau wedi'u hawgrymu / eu gorfodi arnon ni

Beth yw eich barn gyffredinol am berfformiad y Comisiwn?

Beth yw eich barn gyffredinol am berfformiad y Comisiwn?

Bwrdd 1

- Rhoi amser penodedig i ALlau arolygu wardiau
- Pwy fyddai'n arolygu cymunedau? ALl? Gwleidyddol? Annibynnol?
- Trafodaeth ar rôl etholiadol yn erbyn Poblogaeth ****
- Pwy all ddechrau arolwg?
- Angen mewnbwn lleol *

Bwrdd 4

- Ni wyddom ddigon am hyn – sut bydden ni'n gwybod? ****
- Cyfathrebu gwael e.e. y mater 1: 1,750
- Ehangder y cylch gorchwyl = dryswch + gwaith ar amser

Crynodeb o bleidlaisiau

Un bleidlais

Un bleidlais

- Rhestr o gamau / targedau / angen amserlenni *
- Diffyg eglurder penderfyniadau terfynol yn denu mwy ar randdeiliaid mewn rhyw ffordd *
- Bwlch mewn pwerau – ystyried deisebau lleol / hunaniaeth leol *
- Aneglur faint o ystyriaeth a roir i anghenion unigol / beichiau gwaith / natur wledig / natur wasgarog y siroedd gwahanol *
- Angen mewnbwn lleol *

Dwy a thair bleidlais

Dwy a thair bleidlais

- Ni ellir symud ffiniau **
- Heb gael rhybudd o'r cynllun strategol ymlaen llaw **
- Amser ac adnoddau'n gyfyngedig – os yw'r broses hon mor sylfaenol i ddemocratiaeth, pam na chafodd ddigon o amser neu ei chymryd o ddifrif **
- Diffinio rhanddeiliaid a phartneriaid **
- Un corff i arolygu'r holl ffiniau **
- Angen sefydlu system ffiniau gyfan wedi'i hegluro o lefel seneddol i lawr i gymuned – deall y conglfeini **
- Strategaeth nid cynllun, angen mwy o gerrig milltir ***
- Gweledigaethau am y presennol nid lle bydd y Comisiwn ymhen ychydig flynyddoedd ***
- Brîff yn aneglur, heb fod digon eang ***
- Cydraddoldeb cynrychiolaeth ***

Pedair pleidlais neu fwy

Pedair pleidlais neu fwy

- Diffyg gwybodaeth leol yn golygu nad yw ffiniau rhanbarthau newydd yn gwneud synnwyr i'r etholwyr ****
- Diffyg hyder yn yr arolygon hyd yn hyn ******
- Cynllun strategol clir, cyfyngu ar ddylanwadu gwleidyddol ****

- Angen bod yn effro i faterion wardiau aml-aelod; brwydro gwleidyddol, effeithlonrwydd ymarferol ****
- Trafodaeth ar rôl etholiadol yn erbyn Poblogaeth ****
- Ni wyddom ddigon am hyn – sut bydden ni'n gwybod? ****

I gloi, dyma'r sylwadau gafodd y mwyafrif o bleidleisiau ar draws yr holl Fyrddau;

- Diffyg gwybodaeth leol yn golygu nad yw ffiniau'r rhanbarthau newydd yn gwneud synnwyr i'r etholwyr
- Gwelir diffyg hyder yn yr arolygon hyd yn hyn, angen un corff i arolygu'r holl ffiniau
- Wardiau un-aelod â llai o frwydro gwleidyddol mewnol a gallan nhw fod yn effeithlon
- Nid yw'r strategaeth yn ddigon eang

Comisiwn Ffiniau Llywodraeth Leol i Gymru
Gweithdai 2009

Wrecsam
07/ 10/ 2009

Cyng Marc Jones	*(On behalf of Janet Ryder AM/AC) Wrecsam CBC* *Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam*
Trevor Coxon	*Wrecsam County Borough Council* *Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam*
Cyng Bob Barton	*Denbighshire County Council* *Cyngor Sir Ddinbych*
Cyng David Evans	*Shotton Town Council* *Cyngor Tref Shotton*
Cyng Phillip Evans	*Conwy County Borough Council* *Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy*
Cyng Jason Weyman	*Conwy County Borough Council* *Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy*
Cyng Andrew Hinchcliff	*Conwy County Borough Council* *Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy*
Raymond Smith	*Chirk Town Council* *Cyngor Tref Chirk*
Iwan Davies	*Conwy County Borough Council* *Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy*
Cyng Huw Jones	*Denbighshire County Council* *Cyngor Sir Ddinbych*
Gwynda Morris	*Denbighshire County Council* *Cyngor Sir Ddinbych*
Frank Cuthbert	*LGP - Welsh Assembly Government* *LGP – Llywodraeth Cynulliad Cymru*
Mike Vickers	*Assistant to Lesley Griffiths, AM*
Gareth Evans	*Denbighshire County Council* *Cyngor Sir Ddinbych*
Graham Nelmes	*Minera Community Council* *Cyngor Cymuned Minera*
Cyng Mike Pugh	*Llangollen Town Mayor* *Maer, Tref Llangollen*
Jayne Moss	*Flintshire County Council* *Cyngor Sir Fflint*
Graham Connah	*Flintshire County Council* *Cyngor Sir Fflint*
Cyng N Phillips	*Flintshire County Council* *Cyngor Sir Fflint*
David E Jones	*Llanferres Community Council* *Cyngor Cymuned Llanferres*
Cyng P J Curtis	*Holywell Town Council* *Cyngor Tref Caergybi*

Wrecsam
07/ 10/ 2009

Cyng J Griffiths	*Holywell Town Council* *Cyngor Tref Caergybi*
Gaynor Coventry	*Wrecsam County Borough Council* *Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam*
Cyng Peter Harris	*Powys County Council* *Cyngor Sir Powys*
Cyng Bryan Grew	*One Voice Wales* *Un Llais Cymru*
Alan Williams	*Isle of Anglesey County Council* *Cyngor Sir Ynys Mon*
Alwyn Jones-Parry	*Cynwyd Community Council* *Cyngor Cymuned Cynwyd*
Huw Jones	*Corwen Community Council* *Cyngor Cymuned Corwen*
Cefyn Williams	*Cynwyd Community Council* *Cyngor Cymuned Cynwyd*
Mr Leffert Jonkman	*Esclusham Community Council* *Cyngor Cymuned Esclusham*
Godfrey D Northam	
J G Beard	
C Rhodes	
Nick Bardsley	

Abertawe
24 /11/ 2009

Huw G Evans	Democratic Services and Complaints Manager, City & County of Abertawe Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd a Chwynion Dinas a Sir Abertawe
Amanda Bebb	City & County of Abertawe Dinas a Sir Abertawe
Cyng Elfyn Williams	Llandyfaelog Community Council Cyngor Cymuned Llandyfaelog
Simon White	One Voice Wales Un Llais Cymru
J Jowett	Clerk - Brackla Community Council Clerc – Cyngor Cymuned Bracla
Mr Rhys J George	Electoral Services Manager Neath Port Talbot CBC
Amy Edwards	Welsh Assembly Government Llywodraeth Cynulliad Cymru
Phil Allen	Ordnance Survey
Cyng Susan McNicholas	Powys County Council Cyngor Sir Powys
Cyng John Steadman	Powys County Council Cyngor Sir Powys

Abertawe
24 /11/ 2009

Cyng Robert Power	Crynant Community Council Cyngor Cymuned Creunant
Cyng Tony Berrow	Laleston Community Council Cyngor Cymuned Trelales
Cyng S Aspey	Porthcawl Town Council Cyngor Tref Porthcawl
Cyng Graham Davies	Ystradgynlais Town Council Cyngor Tref Ystradgynlais
Cyng R V Smith	Llwchwr Town Council Cyngor Trêf Llwchwr
Cyng D A Evans	Llwchwr Town Council Cyngor Trêf Llwchwr
Chris Roberts	Welsh Labour Llafur Cymru
Cyng Lilian Pritchard	Mumbles Community Council Cyngor Cymuned Y Mwmbwls
Cyng John Cooper	Mumbles Community Council Cyngor Cymuned Y Mwmbwls
Cyng Mike Richards	Blaenhonddan Community Council Cyngor Cymuned Blaenrhonddan
Lisa Saycell	Ceredigion County Council Cyngor Sir Ceredigion
Laurence Harding	Pembrokeshire County Council Cyngor Sir Benfro
D Jenkins	Llangyfalach Community Council Cyngor Cymuned Llangyfalach

Merthyr Tudful
16/ 12/ 2009

Cyng John Prosser	*Abergavenny Town Council* *Cyngor Tref Y Fenni*
Gareth Chapman	*Merthyr Tudful County Borough Council* *Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful*
Christine Rees	*Welsh Assembly Government* *Llywodraeth Cynulliad Cymru*
Hugh Pattrick	*Welsh Assembly Government* *Llywodraeth Cynulliad Cymru*
John Scott	*Welsh Assembly Government* *Llywodraeth Cynulliad Cymru*
Cyng Lindsay Whittle	*Leader - Caerphilly County Borough Council* *Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili*
Cyng Colin P Mann	*Deputy Leader - Caerphilly County Borough Council* *Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili*
Phillip Johnson	*Newport City Council* *Cyngor Dinas Casnewydd*
Carol Crowley	*Newport City Council* *Cyngor Dinas Casnewydd*

Merthyr Tudful
16/ 12/ 2009

Cyng D Tucker	*Nantyglo & Blaina Town Council* *Cyngor Tref Nant-y-glo a Flaenau*
Mr S Bartlett	*Nantyglo & Blaina Town Council* *Cyngor Tref Nant-y-glo a Flaenau*
Sarah Millington	*Powys County Council* *Cyngor Sir Powys*
Graham Bartlett	*Clerk - Abertillery & Llanhilleth Community Council* *Cyngor Cymuned Abertyleri a Llanhiledd*
Cyng Clive Gravenor	*Abertillery & Llanhilleth Community Council* *Cyngor Cymuned Abertyleri a Llanhiledd*
Cyng John Fraser	*Penarth Town Council* *Cyngor Tref Penarth*
Cyng Gwyn Roberts	*Penarth Town Council* *Cyngor Tref Penarth*
Mrs P Everett	*Clerk - New Radnor Community Council* *Cyngor Cymuned Maesyfed*
Cyng M Haines	*Chairman New Radnor Community Council* *Cyngor Cymuned Maesyfed*
Cyng Jill Sweet	*Porthcawl Town Council* *Cyngor Tref Porthcawl*
Cyng S Aspey	*Porthcawl Town Council* *Cyngor Tref Porthcawl*
Cyng Linda Wester-man	*Henllys Community Council* *Cyngor Cymuned Henllys*
Cyng Evelyn Winfield	*Cwmbran Community Council* *Cyngor Cymuned Cwmbran*
Cyng Vic Clayton	*Cwmbran Community Council* *Cyngor Cymuned Cwmbran*
Jeremy Patterson	*Chief Executive - Powys County Council* *Cyngor Sir Powys*
June Milligan	*Welsh Assembly Government* *Llywodraeth Cynulliad Cymru*
Paul Lucas	

Cysylltu á ni ...

Comisiwn Ffiniau Llywodraeth Leol i Gymru

Local Government Boundary Commission for Wales

Tŷ Caradog
1 - 6 Plâs Sant Andreas
Caerdydd CF10 3BE

Caradog House
1-6 St Andrews Place
Cardiff CF10 3BE

tel-ffôn: 029 2039 5031
fax-ffacs: 029 2039 5250
e mail - e bost:
cflll.cymru@cymru.gsi.gov.uk
lgbc.wales@wales.gsi.gov.uk

www.cflll-cymru.gov.uk
www.lgbc-wales.gov.uk

V 5\ 1pr ~ 100615 ... e & oe, Information correct at date of publication.

Cert Nº: FSC SGS-COC-005057